

REPUBLIKA HRVATSKA

Pravobranitelj za osobe s invaliditetom

Zagreb, 10. veljače 2018.

Predmet: Reakcija na članke iz Jutarnjeg lista:

- SLIKE UŽASA IZ DOMA U OSIJEKU Dvije žene brinu o 32 nepokretna štíćenika, sobe se ne čiste, u krevetima crknuti miševi i poderane plahte, AUTOR: Kristina Turčin, OBJAVLJENO: 09.02.2018.

- NOVI DETALJI IZ OSJEČKOG DOMA ČIJE JE STANJE ZAPREPASTILO SVE Ravnatelj tvrdi da mu je sve namješteno, korisnica: 'Sad mi je jasno zašto sve čiste', AUTOR: Nikola Patković, Kristina Turčin, OBJAVLJENO: 10.02.2018.

Poštovani,

Republika Hrvatska se potpisivanjem Konvencije o pravima osoba s invaliditetom obvezala na ostvarivanje prava na život u zajednici za više od 6000 osoba koje i dalje žive u domovima socijalne skrbi. Stoga je Ministarstvo nadležno za socijalnu skrb donijelo 2010. Nacionalni plan transformacije i deinstitucionalizacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2011. do 2016. (2018.), a s ciljem zatvaranja velikih ustanova za stalni smještaj osoba s invaliditetom i njihov povratak životu u zajednici.

Međutim, do danas je priliku da žive u stanovima uz podršku dobilo svega oko 1000 osoba. Tvrditi da su osobe sa „intelektualnim teškoćama“ i „psihički bolesne odrasle osobe“ „najzahtjevnija grupa korisnika“, kako se to navodi u članku u Jutarnjem listu od 9. veljače 2018. - predstavlja štetnu predrasudu prema ovoj kategoriji osoba s invaliditetom te upravo pokazuje zabrinjavajuću razinu njihove stigmatizacije čak i od strane osoba koje o njima svakodnevno brinu. Izrečena mišljenja da deinstitucionalizacija nije za svakoga - diskriminatorna su i potiču segregaciju osoba samo zbog vrste njihova invaliditeta. Za ostvarenje temeljnog ljudskog prava osoba s invaliditetom da žive u zajednici ne treba utvrđivati njihovu podobnost niti sposobnost kako se to pokušava implicirati u članku.

Upozoravali smo godinama nadležno ministarstvo da je potrebno ubrzati te procese, transformirati i druge ustanove te razvijati usluge za podršku. Isticanje problema otpora djelatnika koji ne prihvaćaju drugačiju organizaciju i način rada kao jedan od razloga sporosti ovih procesa nije prihvatljivo. Taj otpor je očekivan i predviđen samim planom transformacije kao i aktivnosti za prevladavanje otpora. Ovaj proces podrazumijeva nove i drugačije radne uloge zaposlenika kao nositelja kvalitetne podrške, ali neki od njih nisu spremni odbaciti institucionalnu kulturu odnosa prema korisniku. Prilikom obilaska predstavnica Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom u studenom 2017., u Centru su čule da neki zaposlenici i nakon 20 godina ne znaju imena korisnika o kojima skrbe. Činjenica je da za neka radna mjesta u novim uvjetima neće biti potrebe, jer korisnici koriste usluge i resurse zajednice, ali nisu riješena pitanja onih zaposlenika koji ne prihvaćaju niti jedno ponuđeno radno mjesto. Provođenje procesa transformacije ustanova ne smije biti ostavljeno samo u nadležnost jedne ustanove, ravnatelja niti zaposlenika, niti je moguće zbog neriješenih problema zastati u ostvarivanju naših obaveza.

O svim izazovima u ovoj ustanovi trebalo bi otvoreno razgovarati sa svim dionicima, uključujući i Sindikat, ne zaboravljajući da stacionar doma treba imati sve potrebne uvjete za kvalitetnu skrb o korisnicima, ali ne može biti niti rezervna varijanta za djelatnike koji odbijaju ponuđene poslove za kojima postoji potreba.

Sva nadležna tijela trebaju preuzeti aktivniju ulogu u rješavanju problema koji su poznati duže vrijeme u provođenju procesa deinstitucionalizacije ne samo u navedenom slučaju, već diljem Republike Hrvatske, sve s ciljem ostvarenja dvaju najznačajnijih zadataka - realizacije obveza iz Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i brigu za dobrobit svih korisnika.

Dom za psihički bolesne odrasle osobe Osijek transformiran je u Centar za pružanje usluga u zajednici Ja kao i Ti, a gotovo svi korisnici ustanove sada žive u stambenim zajednicama u Osijeku, uz osiguranu podršku. Centar je u suradnji s državom, lokalnom samoupravom i uz korištenje europskih fondova uspio osigurati stanove za sve, što je u drugim ustanovama jedna od prepreka za transformaciju. Time je ovim osobama vraćeno njihovo pravo na dostojanstven život. Dobili su priliku da mogu odlučivati o osnovnim stvarima iz svog života - kupovati odjeću po vlastitom izboru, otići kod frizera... Neki su korisnici u ustanovi proveli po 10, 20 ili više godina i time izgubili svaki kontakt s okolinom i smislom života - beživotni programi rehabilitacije nisu im omogućavali autonomiju, osobne izbore i ljudsko dostojanstvo.

Pravo na život u zajednici i uključenost u društvo ljudsko je pravo svakog čovjeka pa tako i svih osoba s invaliditetom, bez obzira na vrstu ili težinu njihovog oštećenja. Izdvajanje osoba u izolirane, zatvorene institucije, gdje žive bez prava na privatnost, i sve osobne izbore, jer im društvo nije osiguralo odgovarajuću podršku za život u zajednici samo iz razloga postojanja invaliditeta predstavlja povredu njihovih ljudskih prava i diskriminaciju s osnove invaliditeta.

**PRAVOBRANITELJICA ZA
OSOBE S INVALIDITETOM
Anka Slonjšak**